

Plan Vakdidactisch Meesterschapsteam Levensbeschouwing & Religie 2025-2027

Juliëtte van Deursen-Vreeburg, Cok Bakker, Markus Davidsen, Natascha Kienstra

Definitieve versie, 21-1-2025

Inleiding

Vakdidactiek Geesteswetenschappen stelt zich tot doel het vakdidactisch onderzoek en onderwijs in de Geesteswetenschappen te versterken met behulp van drie programma's: (1) Meesterschap in de vakdidactiek; (2) Dudoc-Alfa; en (3) Postdoc VO GW (<https://vakdidactiekgw.nl/>).

In het project *Meesterschapsteams in de vakdidactiek* werken acht universiteiten samen om zowel het vakdidactisch onderzoek als het vakdidactisch onderwijs te versterken met het oog op de verbetering van het onderwijs in de gerelateerde schoolvakken en op de lerarenopleidingen. Vakdidactische meesters worden aangesteld met behulp van financiële steun van het *Programmabureau Duurzame Geesteswetenschappen*, samen met investeringen van de universiteiten zelf (50-50).

Op dit moment zijn er Meesterschapsteams voor Cultuureducatie, Geschiedenis, Klassieke talen, Moderne vreemde talen en Nederlands. Sommige VDMT's zijn al vele jaren actief. Daar is dus vanaf 1 september 2024 het Vakdidactisch Meesterschapsteam voor Levensbeschouwing en Religie bij gekomen (VDMT L&R).

De *binnenkring* bestaat uit de vakdidactische meesters. Hun formatie wordt voor de helft betaald door de desbetreffende universiteiten en voor de helft (structureel geld, dus niet op projectbasis) door het ministerie van OCW (via Regieorgaan Geesteswetenschappen/ Duurzame Geesteswetenschappen: <https://www.regiegeesteswetenschappen.nl/>). De vakdidactische meesters moeten gepromoveerd zijn en actief bezig zijn met vakdidactiek op een universiteit en vanuit hun vakinhoudelijke expertise vakdidactisch onderzoek willen oppakken.

De universiteit die de voorzitter levert, levert ook jaarlijks een financiële bijdrage om kosten te dekken voor activiteiten van het VDMT (aanstelling student-assistent, studiedagen, evenementen, etc.). Momenteel is dat TiU.

Binnenkring:

dr. Juliëtte van Deursen, VDMT en voorzitter, TiU, 0,4 fte (50-50)

prof. dr. Monique van Dijk, VDMT, TiU, 0,2 fte (50-50), wordt tijdelijk vervangen door prof. dr. Natascha Kienstra, TiU

prof. dr. Cok Bakker, VDMT, UU, 0,2 fte (50-50)

dr. Markus Davidsen, VDMT, UL, 0,2 fte (50-50)

Buitenkring: vakdidactici en aan de vakdidactiek gerelateerde U(H)D's en hoogleraren van zeven van de acht universiteiten die bij Vakdidactiek Geesteswetenschappen zijn aangesloten:

RUG, RU, VU, UvA, UL, TiU en UU (OU doet aan dit team niet mee). Voor de buitenkring is helaas geen financiering beschikbaar.

De leden van de buitenkring wordt gevraagd mee te doen met de initiatieven en activiteiten van het VDMT. Zij kunnen, indien gewenst, hun onderzoek/publicaties over de vakdidactiek verspreiden via de website. De leden van de buitenkring wordt gevraagd mee te denken over versterking van het vakdidactisch onderwijs en onderzoek. Hoe dit precies vorm gaat krijgen, hangt ook af van de mogelijkheden van de betrokkenen in de buitenkring.

Inhoudelijke start

Doel en missie van het VDMT L&R is als volgt beschreven op de website (<https://vakdidactiekgw.nl/over-meesterschap-in-de-vakdidactiek/>):

Het vakgebied Levensbeschouwing en Religie kent een grote diversiteit qua doelstellingen en curricula in het voortgezet onderwijs in Nederland. Dat wordt al duidelijk als we kijken naar de naamgeving van het vak op scholen: onder andere Godsdienst, Godsdienst/Levensbeschouwing, Levensbeschouwing, Levensbeschouwelijke vorming en Levensbeschouwing en Religie. Ook inhoudelijk zijn er duidelijke verschillen in de curriculumkeuzes die worden gemaakt door scholen. Het Meesterschapsteam L&R zet zich in voor de hele breedte van de vakdidactiek L&R. De missie is om de ruimte in de school voor levensbeschouwelijke en religieuze vraagstukken te behouden, uit te breiden of te creëren. Dit doen we door het wetenschappelijk onderzoek op het gebied van de vakdidactiek te bevorderen, het vakdidactisch onderwijs voor aankomend docenten landelijk beter af te stemmen en te verbeteren en door initiatieven te nemen voor bevordering, kennisdeling en uitwisseling van vakdidactisch onderzoek.

Van belang is dat we als VDMT L&R staan voor het hele vakgebied met alle verschillende invullingen die het heeft in Nederland (levensbeschouwelijk, confessioneel, religiewetenschappelijk).

De tijd die de leden van het VDMT krijgen is voor de helft bestemd voor lokale initiatieven (dat wil zeggen gerelateerd aan de eigen universiteit en/of regio) en voor de helft voor landelijke, overstijgende projecten. Het VDMT heeft inmiddels contacten met de andere VDMT's die al vele jaren bezig zijn en laat zich inspireren en informeren door deze teams, waarbij met name het VDMT Geschiedenis en het VDMT Cultuureducatie van belang zijn als gerelateerde vakgebieden. Ook samenwerking met een VDMT Filosofie ligt voor de hand, maar dit meesterschapsteam is nog niet opgericht, ook al zijn er wel plannen daartoe.

Plannen 2025-2027

Doelstellingen:

1. Het uitvoeren en bevorderen van (interdisciplinair) wetenschappelijk onderzoek op het gebied van het vak/vakgebied Levensbeschouwing & Religie, met bijzondere aandacht voor promotieonderzoek (via Dudoc-Alfa, NWO promotiebeurzen leraren en elders).
2. Met vakdidactici die doceren op universitaire lerarenopleidingen en op hbo-lerarenopleidingen afstemmen en verbeteren van het vakdidactisch onderwijs voor aankomende docenten L&R, zowel tweedegraads als eerstegraads.

3. Kennisdeling van vakdidactisch onderzoek mogelijk maken en uitwisseling daarover onder vakdidactici, docenten en docenten-in-opleiding stimuleren.
4. Bevorderen van aandacht, zowel in onderzoek als onderwijs, voor de bredere pedagogische en levensbeschouwelijke context van het vakgebied L&R in relatie tot thema's als onderwijspedagogiek, schoolidentiteit, normatieve professionalisering, ethische vorming en burgerschapsvorming.
5. Bijdragen aan het verminderen van het lerarentekort voor L&R.

Samenwerking VDMT en andere organisaties

Het VDMT zoekt bij de plannen waar mogelijk samenwerking met andere organisaties die zich bezighouden met het vakgebied L&R: LERVO (o.a. met het oog op het kerncurriculum), VDLG, Verus, VOS/ABB, VSG, ISBO, Levisson, hbo-lerarenopleidingen en universitaire lerarenopleidingen. Daarbij houdt het VDMT rekening met de breedte, diversiteit en verschillende richtingen binnen het vakgebied L&R. Doel bij de samenwerking is om elkaar te versterken en aan te vullen.

Tabel 1: landelijke plannen (extern)

Doelstelling	Omschrijving	Actiepunten en globale planning	Initiatiefnemer/ trekker (samen met anderen)
1	Werven kandidaten voor aanvraag Dudoc-Alfabeurs en promotiebeurzen voor leraren van het NWO ¹ voor het gebied van L&R. Kandidaten begeleiden in het schrijven van een aanvraag.	Workshop op VDLG-studiedag (18 maart 2025) voor geïnteresseerden. Oproep via diverse netwerken op zoek naar mogelijke kandidaten (LERVO, VDLG, Narthex, buitenkring vakdidactici etc).	Cok Bakker
1	Zicht krijgen op wat er aan promotietrajecten loopt op ons vakgebied/ contacten leggen met promovendi en bijeenkomst plannen.	Doel: Een keer per jaar een middag met promovendi op het vakgebied organiseren.	Cok Bakker
1	Themanummer <i>Religie & Samenleving</i> (peer reviewed) over vakdidactiek L&R	DL artikelen 1 februari 2025	Markus Davidsen Peer review enkele artikelen

¹ <https://www.nwo.nl/nieuws/nwo-schrappen-van-promotiebeurzen-voor-leraren-klap-voor-kwaliteit-van-het-onderwijs> >> deze beurzen kunnen nog worden aangevraagd in 2025 en 2026: de laatste ronde om in te dienen is in het najaar van 2026.

		Verwachte publicatie Q2/3 2025	Juliëtte van Deursen
1	Mogelijkheden onderzoeken voor het aanvragen van een gezamenlijke <i>grant</i> met meerdere vakdidactici uit binnen- en buitenkring/ consortia.	Momenteel loopt al een aanvraag voor NWO KIC met HU en TiU	Natascha Kienstra
1	De afstemming met de landelijke onderzoekschool NOSTER		Cok Bakker
1	Internationale contacten van de leden van het VDMT vertalen naar de nationale context. Stimuleren van internationale contacten/ publicaties m.b.t. het vakgebied L&R.	Onderzoeken hoe de internationale contacten van leden van het VDMT ten goede kunnen komen aan het Nederlandse werkveld. In onderwijs en onderzoek stimuleren van de internationale oriëntatie. Bijvoorbeeld aandacht voor internationale ontwikkelingen, publicaties en conferenties in Narthex en/ of via andere gremia.	Allen
2	Contacten leggen met vakdidactici van de verschillende lerarenopleidingen (hbo en universiteiten) met als doel cursusmateriaal voor de verschillende vakdidactische vakken te delen en samen te herijken, mede in het licht van bredere ontwikkeling (LERVO, burgerschap, etc.)	Januari-juni 2025	Juliëtte van Deursen
2	Een studiemiddag organiseren voor vakdidactici en betrokkenen bij de	Datum vaststellen, uitnodigingen rondsturen en	Juliëtte van Deursen Allen

	lerarenopleidingen (hbo's en universiteiten) om ons te verdiepen in vakdidactisch onderwijs, cursusmateriaal te delen en elkaar feedback te geven.	programma maken vóór zomer 2025 Stuudiemiddag: najaar 2025	
3	Mede inhoudelijk vormgeven van jaarlijkse landelijke LIO-dag in maart, in afstemming met alle universitaire vakdidactici L&R in Nederland (en mogelijk enkele hbo's)	LIO-dag 2026 en 2027 (LIO-dag 2025 is al geregeld)	Juliëtte van Deursen
3	Initiëren van een scriptieprijs voor het beste vakdidactische werkstuk/ontwerp van docenten-in-opleiding (hbo's en universiteiten)	Plannen uitwerken in 2025, overleggen met vakdidactici van de opleidingen eerste prijs uitreiken in september 2026	Juliëtte van Deursen Natascha Kienstra
3	Initiëren/ stimuleren/ bevorderen van PLG-en L&R (professionele leergemeenschappen) voor docenten in het werkveld.	De PLG van Han Bakker in Groningen nemen we als voorbeeld en startpunt.	Allen
4	Rol verkennen van VDMT in publieke debat over levensbeschouwelijk onderwijs	Contact met LERVO, november/december 2024 Contacten leggen met o.a. Verus, VOS/ABB.	Juliëtte van Deursen, samen met Dick den Bakker van LERVO
algemeen	De afstemming met het Disciplineoverleg Religie en Theologie (DRT)		Cok Bakker
algemeen	Werken aan een levensbeschouwelijke canon voor het VO	Nog in brainstormfase, plan voor de langere termijn	Markus Davidsen VDMT
algemeen	Contacten onderhouden tussen VDMT met VDLG en Narthex		Juliëtte van Deursen

Tabel 2: Lokale plannen (intern)

Doelstelling	Omschrijving	Actiepunten en globale planning	Wie
1	Co-applicant NWO KIC: <i>Leaving No One Behind</i>	31 januari 2025	Natascha Kienstra
3	Studiemiddag over werken met primaire bronnen in de les L&R	Studiemiddag voor docenten 26 april 2025	Markus Davidsen
3	Lezing studiedag CHE over contemplatief lezen in de klas	6 februari 2025	Juliëtte van Deursen
4	Burgerschapproject UL: over de bijdrage van het vakgebied L&R aan burgerschap in vo en ho	Symposium november 2025	Markus Davidsen
4	Bestaansoriëntatie en 'life skills' als aandachtsgebied in het VO		Cok Bakker
4	Het vormgeven aan een onderzoekswerkplaats 'Levensbeschouwelijke Vorming', eventueel met andere partijen.		Cok Bakker
4	Workshop on Teaching Ethics door Ethics@KULeuven	6 december 2024	Natascha Kienstra
5	Opzetten educatieve minor en module Godsdienst-Levensbeschouwing aan de Tilburg University	Start augustus 2025	Juliëtte van Deursen
5	Uitwerken zij-instroomprogramma's voor GL (Tilburg/ Utrecht)	Traject zij-instromers OMO, samen met FLOT, start augustus 2025	Juliëtte van Deursen Natascha Kienstra
5	Verkennen zij-instroomprogramma's voor Religie & Levensbeschouwing (Leiden)	Traject ingedaalde premaster Religie in hbo-opleiding GS aan Hogeschool Rotterdam verkennen 2025	Markus Davidsen

Rooster van aftreden:

1. Gewoonte is dat een VDMT na de start enige jaren intact blijft om te kunnen opbouwen. In ons geval hanteren wij hiervoor drie jaren (sep 2024 – sep 2027).
2. Een termijn waarvoor een universiteit en een VDMT zich committeren is drie jaar.
3. Het eerste lid dat aftreedt in sep 2027 is Cok Bakker van de UU. De begeleiding van zijn Dudoc-Alfa beurs (2021) is dan afgerond. De termijn voor het opvolgende lid is dan sep 2027 – sep 2030.
4. Dakpansgewijs zullen elk een jaar later aftreden: Markus Davidsen en Monique van Dijk-Groeneboer (sep 2028 en sep 2029).
5. Als er zich geen nieuw lid voor de binnenkring aandient, en het zittende lid zou (bij goed functioneren) langer aan willen blijven, dan kan dat nog eenmaal voor een tweede termijn.